

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

**Zájem o zájmové činnosti žáků I. stupně v souvislosti
s pandemií Covid - 19**

Vedoucí práce: Mgr. Jan Sattran

Autor práce: Jitka Bartáčková

Studijní obor: Vychovatelství - pedagogika volného času

Ročník: Třetí

2023

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Datum

Jitka Bartáčková

Poděkování

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Janu Sattranovi za připomínky, cenné rady a metodické vedení práce.“

OBSAH

Úvod	9
1 Zájem.....	11
2 Zájmová činnost	15
2.1 Rozdělení zájmové činnosti	16
2.2 Organizace zájmové činnosti	18
2.3 Vedení zájmové činnosti	20
3 Zájmová činnost v době pandemie Covid-19.....	23
4 Cíle a metodologie práce.....	25
5 Analýza nashromážděných dat	29
5.1 Analýza interních materiálů školy a DDM	29
5.2 Výsledky dotazníkového šetření	37
6 Shrnutí nashromážděných dat.....	49
Závěr	53
Použité zdroje	55
Seznam tabulek	57
Seznam grafů.....	59
Seznam příloh.....	60

Úvod

Pandemie virus SARS-CoV-2 v letech 2019 až 2021 ovlivnila celou řadu aspektů každodenního života každého z nás. Značný dopad měla také na způsob, kterým děti trávily v tomto období volný čas. Důvodem je skutečnost, že řadu zájmových činností nebylo možné vykonávat s ohledem na mimořádná vládní opatření. Na základě těchto opatření totiž došlo k omezení možnosti realizace sportovních, kulturních a společenských akcí včetně možnosti realizace volnočasových aktivit pro děti. Děti nemohly navštěvovat zájmové kroužky a neměly ani možnost účastnit se jiných jednorázových zájmových aktivit. Dopad pandemie na děti byl v tomto ohledu velice silný, a proto jsem si tuto problematiku zvolila jako téma mé práce.¹

Cílem předložené práce je zmapovat zájem o zájmové činnosti žáků I. stupně základní školy v souvislosti s pandemií. Za tímto účelem bude realizováno dotazníkové šetření na základní škole v Trhových Svinech, kde pracuji. V rámci dotazníkového šetření bude zjišťováno, jaké zájmové kroužky děti navštěvovaly, jak často a jak s nimi byly spokojeny. Dále bude zjišťováno, o jaké kroužky by měly zájem a jak tráví svůj volný čas. Kdy za účelem analýzy účasti žáků na zájmových kroužcích budou prostudována interní data školy, která budou porovnána s obdobnými daty z domů dětí a mládeže. Takto nashromážděné informace budou využity za účelem zjištění rozdílů situace před, během a po pandemii.

Práce bude rozdělena do dvou hlavních částí. V první části práce budou uvedeny základní informace o sledovaném tématu. Konkrétně zde bude věnována pozornost problematice zájmů a zájmové činnosti. Stěžejní část práce bude prezentace údajů získaných v rámci dotazníkového šetření a analýzy dat ze základní školy Trhové Sviny a domů dětí a mládeže. Díky nim totiž bude možné sledovat, jak se pandemie Covid-19 projevila na zájmu žáků I. stupně základní školy v Trhových Svinech o účast na útvarech pořádaných školou. Výsledky realizovaného výzkumu nám ukazují, jak se situace měnila v době pandemie.

¹ Srov. KEISER, I., LOBOTKA, A. a KOTULKOVÁ, L. Covid-19: Přijatá opatření a náhrada újmy. Praha: Wolters Kluwe, 2020. ISBN 978-80-7598-818-8.

1 Zájem

S ohledem na skutečnost, že se předložená práce věnuje problematice zájmové činnosti, je nezbytné v úvodu vysvětlit pojem zájem. Z tohoto důvodu byla zařazena samostatná kapitola, ve které bude tento termín definován. Pozornost bude věnována nejen definici tohoto pojmu, ale také jeho charakteristickým rysům, činitelům ovlivňujícím vznik zájmu, jednotlivým druhům zájmů a dalším souvisejícím pojmům.

Pojem zájem je definován v rámci oboru psychologie, kde se začal objevovat v 19. století. Z pohledu psychologie je zájem vnímán jako schopnost trvalejšího zaměření a soustředění na určitou činnost, která je spojena s výrazným emočním doprovodem (stimuluje myšlení, paměť, vůli a jiné psychické procesy).² Hájek, Hofbauer a Pávková charakterizují zájem následujícím způsobem: „*Termín zájem vyjadřuje stálé zaměření osobnosti. Zajímavému předmětu nebo činnosti přikládá jedinec zvláštní hodnotu, a proto je veden snahou po aktivním styku s ním, neboť mu přináší kladné citové naladění a uspokojení.*“³ Čáp a Mareš spojují zájem s motivací jedince k určité činnosti. Zájem tedy podle jejich názoru patří mezi aktivačně-motivační vlastnosti osobnosti. Jedinec má s ohledem na svůj zájem tendenci zaměřovat se na určitou oblast nebo předmět činnosti. Zájem směřuje k takové činnosti, která by vedla k dosažení pocitu uspokojení. Podle názoru autorů představuje zájem individuální charakteristickou vlastnost jedince, která má zásadní vliv na způsob, jakým bude daná osoba trávit svůj volný čas.⁴

Z výše uvedených informací je zjevné, že zájem do značné míry souvisí s individuálními preferencemi jedince. Z tohoto důvodu je nezbytné zdůraznit fakt, že se lidé ve svých zájmech výrazně liší. Rozdíly je možné vysledovat nejen v obsahu či zaměření jejich zájmů, ale také v jejich trvalosti, hloubce, šířce, intenzitě a hodnotě jejich zájmů. Není tedy divu, že zájmy vypovídají o osobnosti a životní dráze daného jedince.⁵ V souvislosti s popisem zájmu je nezbytné věnovat pozornost následujícím charakteristickým rysům:⁶

² Srov. PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-0872-3

³ HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

⁴ Srov. ČÁP, J. a MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X

⁵ Srov. HOLEYŠOVÁ, A. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8

⁶ Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

- **Obsah:** v případě obsahu sledujeme, o co nebo o jakou činnost se daný jedinec zajímá. Z hlediska obsahu rozlišujeme například zájmy sportovní, společensko-vědní, technické, estetické atd.
- **Šířka:** šířka zájmu je spojena s bohatostí nebo také pestrostí zájmů. Sledována je v tomto ohledu zejména koncentrace jedince na jednotlivé zájmy. Takto je možné rozlišovat zájmy jednostranné a mnohostranné.
- **Hloubka:** na hloubku je možné nahlížet jako na intenzitu zájmu. Hloubka nebo také intenzita zájmu je dána mírou úsilí, které musí jedinec při realizaci svých zájmů vynaložit. V tomto ohledu je možné hovořit o kvalitě daného zájmu. Z tohoto úhlu pohledu rozlišujeme mezi zájmy hlubokými i povrchními. Hluboký zájem má silný vliv na osobnost jedince a jeho život. Je pro něj typické, že umožňují rozvoj poznání a zdokonalování dovedností. Mimo to mají silný vliv na emocionální život jedince.
- **Stálost:** stálost zájmů souvisí s tím, jak dlouho se jedinec danému zájmu věnuje a jak často své zájmy mění. Sledováno je v této oblasti časové trvání zájmů. Takto se můžeme setkat se zájmy krátkodobými, dočasnými, přechodnými. Pro ně je charakteristická nízká stálost. Na druhé straně tohoto spektra stojí zájmy trvalé. Stálost zájmů do značné míry souvisí s vývojem jedince a jeho zralostí.
- **Společenské ocenění:** společenské ocenění zájmů vyplývá z toho, jak daná společnost zájmy vnímá a hodnotí. Obecně se setkáváme s kladným nebo záporným oceněním. Takto můžeme rozlišovat zájmy na žádoucí a nežádoucí.
- **Hodnota:** hodnota souvisí do značné míry s náročností zájmu. Náročné zájmy mají větší hodnotu.

Výše byly zájmy definovány a byly zde také popsány jejich vlastnosti. Otázkou však zůstává, jakým způsobem dochází ke vzniku zájmů. V tomto ohledu hraje význam celá řada různých činitelů. Obecně převládá přesvědčení, že zájem o určitou činnost vyplývá z potřeby jedince naučit se, jak zvládat určité situace. Velmi často dochází ke vzniku zájmů také z důvodu existence touhy po realizaci činnosti, která jedinci přináší určitou míru uspokojení a je spojena s příjemnými pocity.⁷ Pokud bychom

⁷ Srov. ŘÍČAN. P. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9

nahlíželi na proces rozvoje zájmů z pohledu pedagogického pracovníka, je nezbytné věnovat pozornost zejména následujícím faktorům:⁸

- Pedagogický pracovník by měl vytvořit vhodné příležitosti k tomu, aby se dítě seznámilo s různými činnostmi a mohlo dále rozvíjet své zájmy.
- Pedagogický pracovník by měl pomoci dětem pochopit, k čemu jsou zájmy dobré a co dětem do života přinášejí.
- Pedagogický pracovník by neměl hodnotit schopnosti, dovednosti ani kompetence spojené s daným zájmem. Hodnocení je možné provádět až ve chvíli, kdy děti dostaly dostatek příležitostí k rozvoji svých schopností, dovedností a kompetencí.
- Pedagogický pracovník by měl dávat najevo nadšení z realizace jednotlivých zájmů, aby tím děti motivoval k nalezení jejich vlastních zájmů.

Mezi odbornou veřejností převládá přesvědčení, že zájem roste s rostoucí schopností jedince úspěšně se v oblasti jeho zájmů realizovat. U dětí je tato skutečnost velmi dobře patrná. Pokud dítě prostřednictvím svých zájmů dosahuje úspěchu, má tendenci danou činnost vyhledávat. Prostřednictvím úspěchu totiž dochází k uspokojení jeho potřeby realizace. Velký vliv na formulaci zájmů má také sociální prostředí – zejména přátelé, kamarádi, rodiče nebo jiné authority, např. vedoucí.⁹

Je tedy zjevné, že pro rozvoj zájmů je důležité, jak jedinec danou činnost zvládá. Proto jsou často s pojmem zájem spojovány také další termíny – nadání a talent. Nadání je možné charakterizovat jako přirozenou schopnost nebo vlohu.¹⁰ Hartl a Hartlová charakterizují nadání: „*soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností; nejčastěji používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné či duševní.*“¹¹ Pokud je nadání rozvíjeno, hovoříme o talentu. Talent je v psychologickém slovníku popisován jako: „*soubor schopností, zpravidla považovaný za vrozený, umožňující dosáhnout v určité oblasti nadprůměrných výkonů; talent též označován jako projevené nadání, tj. odhalený úspěšnými výkony; někdy nazýván tvořivé nadání.*“¹² V řadě případů jsou zájmy, nadání a talent propojeny,

⁸ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

⁹ Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

¹⁰ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9

¹¹ HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

¹² Tamtéž.

protože lidé mají tendenci věnovat se zájmům, ve kterých dosahují úspěchu. V rámci zájmů je pak jejich nadání a talent systematicky rozvíjen.

Z výše uvedených informací je zjevné, že problematika zájmů je velice komplexní. Zájem je více či méně nedílnou součástí života každého jedince. Na zájem je možné nahlížet jako na základní stavební kámen zájmové činnosti, které bude věnována pozornost v následující kapitole. Pozornost by měla být v tomto ohledu věnována zejména problematice procesu vzniku zájmů. Díky pochopení tohoto procesu je možné ho dále systematicky rozvíjet v rámci zájmové činnosti.

2 Zájmová činnost

Zájmy jsou systematicky rozvíjeny v rámci zájmových činností. Během ní mají lidé možnost věnovat se činnosti, která je baví. V této kapitole bude věnována pozornost problematice zájmové činnosti. Na začátku kapitoly bude pojem zájmová činnost definován a budou zde také uvedeny funkce zájmové činnosti. Tato kapitola je dále rozdělena do tří podkapitol, které se zaměřují na jednotlivé aspekty zájmové činnosti. V první podkapitole bude uvedeno rozdělení zájmové činnosti. V druhé podkapitole bude popsáno, jakým způsobem je zájmová činnost organizována. V poslední podkapitole bude věnována pozornost vedení zájmové činnosti.

Jak již bylo výše uvedeno, na počátku této kapitoly je nezbytné definovat pojem zájmová činnost. Tento pojem bude v rámci předložené práce nahlížen z pohledu pedagogiky. Pávková popisuje zájmovou činnost jako: „*cílevědomou aktivitu zaměřenou na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností.*“¹³ Pro zájmovou činnost je charakteristické, že ji jedinec vykonává dobrovolně ve svém volném čase, protože ho baví a přináší mu určitou míru uspokojení.¹⁴

Je tedy zjevné, že zájmová činnost život jedince v mnoha směrech obohacuje. Není tedy divu, že se odborníci shodují na tom, že kvalitní zájmová činnost by měla být nedílnou součástí života každého jedince. Důvodem je skutečnost, že umožňuje nejen odreagovat se a relaxovat, ale také poznat své vlastní možnosti. Zájmová činnost hraje významnou roli také ve výchovně vzdělávacím procesu. Jedná se totiž o významný činitel individuálního a společenského vývoje. Prostřednictvím zájmové činnosti se jedinec setkává s celou řadou podnětů, které mají vliv na rozvoj kognitivních procesů – vnímání, paměti, představivosti, fantazie, myšlení, řeči. Realizace zájmové činnosti podporuje kladný vztah člověka k celoživotnímu vzdělávání, což má pozitivní vliv na flexibilitu jedince v pracovní i osobním životě.¹⁵ V neposlední řadě zájmová činnost pozitivně ovlivňuje pracovní návyky. V rámci zájmové činnosti jsou děti vedeny k pracovním návykům, které mohou následně uplatnit ve starším věku. Jedná se zejména o podporu odpovědnosti za plnění jednotlivých úkolů, píli atd. Děti také

¹³ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

¹⁴ Srov. tamtéž. P ÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

¹⁵ Srov. SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-1007-X.

získávají pozitivní návyky v oblasti trávení volného času.¹⁶ Na základě výše uvedených informací je možné shrnout funkce zájmové činnosti do následujících bodů:¹⁷

- **Funkce výchovná:** v rámci zájmové činnosti se dítě setkává s různými oblastmi lidské činnosti a rozšiřuje si tak své obzory, což má pozitivní vliv na jeho myšlení. Během realizace zájmové činnosti má možnost se seberealizovat v rámci činnosti, které je pro něj atraktivní.
- **Funkce zdravotní:** zájmová činnost má značný potenciál v oblasti psychohygieny. Pro děti je uvolňující věnovat se ve svém volném čase činnosti, která jim přináší radost a uspokojení. Pokud si již v raném věku najdou vhodnou zájmovou činnosti, mohou jim v dospělosti sloužit k relaxaci, fyzické rekreaci a regeneraci duševních sil.
- **Funkce sociální:** v rámci zájmové činnosti si jedinec osvojuje celou řadu významných sociálních kompetencí (schopnost spolupracovat, diskutovat, hledat řešení problému atd.). V rámci zájmové činnosti jedinec navazuje sociální vztahy.
- **Funkce preventivní:** zájmová činnost má značný potenciál v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Děti totiž díky ní kvalitně tráví svůj volný čas a vlivem vhodného pedagogického působení jsou vedeny ke společensky žádoucím chování.

2.1 Rozdělení zájmové činnosti

Stejně jako tomu bylo v případě zájmů lze také zájmovou činnost rozdělit do jednotlivých skupin podle různých kritérií. V této kapitole budou uvedeny vybrané klasifikace zájmové činnosti. Často se setkáváme s klasifikací zájmové činnosti podle formy její realizace. Podle tohoto kritéria rozlišujeme zájmovou činnost produktivní a receptivní. V rámci produktivní zájmové činnosti je jedinec aktivní. Pro receptivní zájmovou činnosti je charakteristická pasivita účastníka. Ve většině případů se však tyto dva typy zájmové činnosti prolínají.¹⁸ Pro účely praktické čisti předložené práce bude

¹⁶ Srov. MATOUŠEK, O. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.

¹⁷ Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

¹⁸ Srov. GILLERNOVÁ, I. a BURIÁNEK, J. *Základy psychologie, sociologie*. Praha: Fortuna Libri, 2009. ISBN 80-7168-759-9.

využita klasifikace Pávkové, která rozděluje zájmovou činnosti do pěti základních skupin podle jejího obsahu. Autorka hovoří o následujících druzích zájmových činností:¹⁹

- **Společenskovední zájmová činnost:** v rámci společenskovední zájmové činnosti je kladen důraz na poznání aktuálního společenského dění a jeho historického kontextu. V rámci společenskovedních aktivit děti poznávají okolní společnost, vytváří si pozitivní vztah ke svému okolí, učí se chápat souvislosti mezi jednotlivými ději, poznávají své tradice atd.
- **Pracovně-technická zájmová činnost:** tato zájmová činnost směřuje k rozvoji technických poznatků a manuálních dovedností dětí. Cílem je prohloubit zájem dětí o tvořivou práci a o současné problémy vědy a techniky. V rámci aktivit realizovaných v pracovně-technické zájmové činnosti se děti seznamují s různými druhy materiálů, osvojují si základní principy technického myšlení a rozvíjí svou manuální zručnost. Je díky nim rozvíjen pozitivní vztah dětí k manuální práci. Důraz je však kladen také na osobnostní a sociální kompetence, jako je například vytrvalost, pracovitost, spolupráce atd.
- **Přírodovědně-ekologická zájmová činnost:** tento typ zájmové činnosti je založen na pozitivním vztahu dětí k přírodě. Děti v rámci zájmové činnosti poznávají přírodu a učí se o jejích zákonitostech. Je u nich budován pozitivní vztah k přírodě a jsou vedeny k ochraně přírody. Důraz je kladen také na odpovědnost za chování jedince, který má povinnost pečovat o rostliny i zvířata.
- **Esteticko-výchovná zájmová činnost:** v rámci esteticko-výchovné zájmové činnosti je rozvíjena tvořivost dětí v oblasti výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu. Důraz je kladen také na rozvoj tvořivosti dětí a podporu jejich vkusu. Do oblasti esteticko-výchovné zájmové činnosti patří například aktivity receptivní, v rámci kterých je dítě příjemcem uměleckého projevu jiných osob. Pozornost je však věnována také produktivní činnosti, kdy děti umění samy vytvářejí.
- **Tělovýchovná, sportovní a turistická zájmová činnost:** tento typ zájmové činnosti zahrnuje různorodou škálu sportovních a pohybových aktivit.

¹⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

Tělovýchovná, sportovní a turistická zájmová činnost má pozitivní vliv na tělesnou zdatnost dětí a podporuje také jejich duševní zdraví.

Výše uvedené rozdělení zájmových činností podle obsahu vychází z rozdílů, které jsou v náplni jednotlivých typů zájmových činností. Jedná se o všeobecné rozdělení do jednotlivých oblastí zájmů, které je však možné dále dělit podle konkrétního zaměření dané zájmové činnosti. Existuje tedy celá řada odborných zájmových činností, které velmi často reflektují jednotlivé oblasti vědění, sportu atd. Tuto skutečnost bychom měli mít na mysli, pokud se zaměřujeme na klasifikaci zájmové činnosti.²⁰

2.2 Organizace zájmové činnosti

V kapitole výše byla uvedena klasifikace zájmové činnosti. Při hodnocení zájmové činnosti je však nezbytné mít na mysli také způsob organizace zájmové činnosti. Ta je totiž realizována v různých typech organizací a může probíhat různým způsobem. Nyní bude věnována pozornost tomu, jakým způsobem a jakou formou může být zájmová činnost organizována.

Zájmovou činnost nabízejí v rámci své činnosti různé instituce. Jedná se například o školy, které v rámci své činnosti často nabízejí celou řadou zájmových kroužků nebo jednorázových aktivit. Zájmová činnost však může být realizována také dalšími subjekty, které se zaměřují na nabídku volnočasových aktivit pro děti a mládež. Pro příklad jmenujme domy dětí a mládeže, muzea, galerie, různé NNO typu Junák – český skaut, Spolek dobrovolných hasičů, atd. Hlavním cílem těchto zařízení je vytvořit podmínky, které by dětem umožňovaly kvalitní trávení volného času.²¹

Způsob organizace zájmové činnosti vždy vyplývá z charakteru zařízení, které danou zájmovou činnost organizuje. Rozdělit podle stupně organizace na spontánní nebo organizované. Spontánní zájmovou činnost je možné charakterizovat jako nízkoprahovou průběžnou aktivitu pro neorganizované účastníky. Tento typ aktivit

²⁰ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, E. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 80-2231-930-9.

²¹ Srov. SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-1007-X.

nabízejí různé herny nebo volně přístupná sportoviště. Jejich cílem je vytvořit takové podmínky, které by k zájmové činnosti vedly.²²

Organizovaná zájmová činnost probíhá pod dohledem konkrétní osoby. Většinou je realizována formou zájmových kroužků, klubů nebo oddílů. Účastníci zájmové aktivity jsou uspořádáni do formálně ustanovených skupin. Organizovaná zájmová činnost však může probíhat také individuálně. Pro příklad uveďme například zájmovou výuku hry na hudební nástroj, zpěv nebo recitace.²³

Z výše uvedených informací je zjevné, že zájmová činnost může být organizována různou formou. V rámci volnočasové pedagogiky nejčastěji v souvislosti s organizací zájmové činnosti hovoříme o tzv. zájmových útvarech. Tento pojem je používán k označení pro pravidelnou většinou skupinovou zájmovou činnost.²⁴ V praxi se však můžeme setkat s celou řadou dalších způsobů organizace zájmové činnosti. Hájek, Hofbauer a Pávková rozlišují následující organizační formy skupinové zájmové činnosti:²⁵

- **Zájmový kroužek:** zájmové kroužky jsou menší skupiny osob, které mají společný zájem. Cílem zájmového kroužku je rozvíjet zájmy účastníků. Většinou mají odborný charakter a jejich cílem je rozvoj odborných znalostí a dovedností dětí. Mohou mít však také rekreační charakter. V rámci činnosti zájmových kroužků se předpokládá, že mezi jeho členy vzniknou bližší vztahy, které jsou často nedílnou součástí motivace k další činnosti v rámci kroužku.
- **Soubor:** soubory mají většinou esteticko-výchovné zaměření. Součástí působení v souboru jsou většinou také veřejná vystoupení zaměřená na produkci výsledků vlastní činnosti. Může se jednat o pěvecké, divadelní nebo taneční vystoupení. Ve většině případů jsou soubory větší než zájmové kroužky. Motivace členů souboru je různorodá. Může se jednat o odborný zájem o danou oblast, snahu o seberealizaci nebo přátelství v rámci souboru.
- **Klub:** kluby mají volnější strukturu a zaměřují se spíše na receptivní zájmovou činnost. Pojem klub je používán k označení dvou věcí. Na jedné straně se jedná

²² Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

²³ Srov. tamtéž.

²⁴ Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

²⁵ Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

o označení pro místo, kde se schází skupina osob. Na druhou stranu se jedná o společenství osob se společnými zájmy, které má však neformální charakter. Není tedy snadné jasně vymezit postavení klubu v rámci organizačních forem zájmové činnosti.

- **Oddíl:** pro oddíl je charakteristické, že je součástí většího celku. Ve většině případů mají oddíly tělovýchovné zaměření. Z pohledu organizace je oddíl většinou hodně podobný zájmovému kroužku.
- **Kurz:** kurzy mají většinou omezenou dobu trvání. Jejich cílem je zprostředkovat účastníkům určité vědomosti a dovednosti.

2.3 Vedení zájmové činnosti

S charakterem a způsobem organizace zájmové činnosti souvisí také to, jak je zájmová činnost vedena. Zcela zásadní roli v tomto ohledu hraje pedagog, který je za zajištění zájmové činnosti odpovědný. Ten by měl mít vždy na mysli, že je pro zájmovou činnost charakteristický partnerský vztah, který je založen na ochotě všech zúčastněných stran dávat a přijímat. Proto by měl být vedoucí zájmové činnosti schopen vytvořit ve skupině přátelské klima, které má silně motivační charakter. Příznivé klima má pozitivní vliv na tvořivost skupiny, které je v tomto případě žádoucí. Z tohoto důvodu by měl mít vedoucí zájmové činnosti vlastnosti a dovednosti, které by mu toto umožnily. Zcela zásadní je pozitivní vztah k dětem a zájem o danou zájmovou činnost. Nezbytné je také, aby byl schopen dětem předat potřebné vědomosti a dovednosti, k čemuž potřebuje znát metodiku vedení zájmové činnosti.²⁶ Důležité jsou také organizační schopnosti, které pomáhají vedoucímu při realizaci různých aktivit. Velkou výhodou je, pokud je vedoucí komunikativní a má dobré sociální kompetence.²⁷ Obecně je možné shrnout žádoucí vlastnosti vedoucího zájmové činnosti do následujících bodů:²⁸

²⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

²⁷ Srov. KRTIČKA, K. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 2004. ISBN 80-86784-06-1

²⁸ Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

- **Tolerance:** vedoucí by měl být schopen přijímat děti takové, jaké jsou. Neměl by žádné dítě diskriminovat a ke všem by se měl chovat stejným způsobem. Jeho úkolem je podporovat pozitivní vztah dětí k sobě samým a k ostatním.
- **Empatie:** vedoucí by měl citlivě přistupovat k dětem. Důležité je, aby jim dával pozitivní zpětnou vazbu a podporoval rozvoj jejich potenciálu.
- **Pohotovost:** dobrý vedoucí je schopen reagovat na přání dětí a změnit v případě potřeby své plány. Důležité je, aby byl schopen a ochoten dětem naslouchat a vycházet jim vstříc. Schopnost akceptovat návrhy dětí je pro ně velice motivující a umožňuje jim dosáhnout samostatnosti a potřebného sebevědomí.
- **Autorita:** pro vedoucího je vždy výhodou, pokud má u dětí přirozenou autoritu. Díky ní je schopen ve skupině navodit příjemnou atmosféru. V případě zájmové činnosti není vhodný příliš autoritativní přístup, který může mít negativní vliv na kreativitu dětí. K autoritě přispívá, pokud je vedoucí odborníkem na danou činnost a dosahuje v ní dobrých výsledků.
- **Kreativita:** vedoucí by měl být kreativní a měl by být také schopen podněcovat aktivitu účastníků zájmového vzdělávání. Měl by hledat nové cesty a způsoby, jak jednotlivé aktivity realizovat tak, aby děti bavily.

V řadě případů jsou mezi vedoucími zájmových kroužků laici, kteří se ve svém pracovním životě nevěnují pouze pedagogické činnosti. Pokud zájmovou činnost vedou osoby bez pedagogického vzdělání, je důležité, aby byly připraveny na odpovědnost spojenou s touto činností. Zcela zásadní je, aby je práce s dětmi bavila, měly dostatek času a byly ochotny se na jednotlivé schůzky připravovat. Pokud tomu tak bude, budou i tito vedoucí schopni děti zaujmout a motivovat je k prohloubení jejich zájmů.²⁹

Z výše uvedených informací je zjevné, že nároky vedoucího jsou vysoké a mají částečný vliv na zájem dětí o volnočasové aktivity. Jejich přístup k realizaci volnočasových aktivit ovlivňuje zejména motivaci dětí k tomu, aby se do jednotlivých aktivit zapojili, rozvíjeli se, a aby je kroužek bavil. Vedoucí jsou pro děti často přirozenou autoritou, a proto by měli mít značný vliv na jejich přístup k volnočasovým aktivitám a to často ovlivňují také jejich zájmy do budoucna.

²⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

3 Zájmová činnost v době pandemie Covid-19

Na konci roku 2019 byl v Číně objeven virus SARS-CoV-2, který se postupně rozšířil do celého světa. Na konci ledna 2020 vyhlásila Světová zdravotnická organizace globální stav nouze a v březnu byla situace označena jako „pandemie“. Pandemie Covid-19 v podstatě ovlivnila život každého a zasáhla prakticky do všech oblastí lidského života. Není tedy divu, že měl také i vliv na způsob trávení volného času a na realizaci zájmové činnosti. Zcela zásadní roli v tomto ohledu sehrála opatření, která byla vládou přijata za účelem prevence šíření nákazy. V této kapitole bude popsáno, jakým způsobem se pandemie Covid-19 dotkla zájmové činnosti a jak ovlivnila zájem dětí o účast na volnočasových aktivitách.³⁰

Jak již bylo výše uvedeno, pandemie Covid-19 se dotkla prakticky všech oblastí života obyvatel České republiky. V rámci vládních opatření došlo k omezení sportovního, kulturního a společenského života. Opatření se týkala také realizace aktivit v rámci zájmových činností. Na jaře 2020 došlo k omezení pohybu osob na území České republiky a bylo také zakázáno shromažďování více než dvou osob. Po krátkém rozvolnění v létě v roce 2020 došlo k obnovení zákazu na podzim 2020. Ve stejné době došlo také k zákazu přítomnosti žáků na školách, což znamenalo také zákaz realizace zájmové činnosti organizované v rámci škol. Tímto však nebyla omezena pouze nabídka zájmové činnosti na školách. Opatření měla dopad také na další institucí, které se věnují volnočasovým aktivitám. Na základě vládních opatření byly zakázány sportovní a kulturní akce, umělecká představení, výstavy, výuka na základních uměleckých školách atd.³¹Tato opatření měla logicky vliv na způsob, kterým děti trávily svůj den. V důsledku pandemie byl narušen každodenní rytmus života řady dětí, které dopoledne chodily do školy a v odpoledních hodinách navštěvovaly zájmové kroužky nebo se věnovaly jiným volnočasovým aktivitám dle svého výběru.³²

Z výše uvedených informací je zjevné, že pandemie měla značný vliv na realizaci zájmové činnosti. Proto budu v rámci dotazníkového šetření zjišťovat, jak se její dopady projeví na účasti a zájmu dětí o zájmové kroužky realizované školou. Sledováno bude období od školního roku 2018/2019 do školního roku 2022/2023. Toto období zahrnuje

³⁰ Srov. KEISER, I., LOBOTKA, A. a KOTULKOVÁ, L. *Covid-19: Přijatá opatření a náhrada újm.* Praha: Wolters Kluwe, 2020. ISBN 978-80-7598-818-8 .

³¹Srov.tamtéž.

³²Srov.tamtéž.

dva školní roky, kdy platila omezení související s pandemií. Bude tak možné sledovat situaci před pandemií, během ní a po ní.

4 Cíle a metodologie práce

Jak již bylo v úvodu této práce uvedeno, cílem je zmapovat zájem žáků I. stupně základní školy o zájmové činnosti v době pandemie Covid-19. V rámci výzkumu budou zjišťovány odpovědi na následující výzkumné otázky:

- Jaké zájmové kroužky pořádané sledovanou základní školou žáci I. stupně základní školy nejčastěji navštěvovaly v době pandemie?
- Do jaké míry byly žáci I. stupně základní školy v době pandemie se zájmovými kroužky spokojeni?
- Co žáci I. stupně základní školy ve svém volném čase nejraději dělají a s kým svůj volný čas nejraději tráví?

Za účelem dosažení výše uvedeného cíle a zodpovězení výzkumných otázek byla analyzována nabídka zájmových aktivit Základní školy Trhové Svině a bylo realizováno dotazníkové šetření mezi žáky I. stupně základní školy. Za účelem analýzy nabídky zájmových aktivit byly využity interní dokumenty Základní školy Trhové Svině a dokumenty domů. Zjišťováno bylo, jaké zájmové aktivity byly školou nabízeny ve školním roce 2018/2019 a 2022/2023 a kolik žáků se jich účastnilo. Informace získané v rámci studia interních dokumentů školy byly analyzovány za pomoci tabulkového procesoru Excel, který byl využit také k tvorbě grafů umožňujících zobrazit trendy v oblasti nabídky zájmové činnosti. Účast na zájmových kroužcích nabízených školou byla porovnána s účastí na zájmových kroužcích nabízených domy dětí a mládeže v témže období. Pracováno bylo s daty z 10 domů dětí a mládeže po celé České republice.

Významným zdrojem informací o zájmu žáků o zájmovou činnost nabízenou školou bylo dotazníkové šetření. Důvodem volby této metody sběru dat byla skutečnost, že dotazníkové šetření umožňuje nashromáždit potřebné informace v poměrně krátkém čase a s nízkými náklady. Dotazník zahrnoval 18 otázek. Jednalo se jak o otázky uzavřené, tak otevřené. Zjišťovány byly základní informace o respondentech, jejich spokojenost s průběhem kroužku a způsob trávení volného času.

Dotazníkové šetření probíhalo v období od 1. 10. 2020 – 31. 1. 2021. Jednalo se o školní rok 2020/2021, kdy probíhala druhá vlna pandemie Covid-19. Dotazník byl respondentům distribuován prostřednictvím učitelů základní školy. Děti dostaly

vytištěný dotazník, který měly vyplnit. Následně dotazník odevzdaly vyučujícím, kteří dotazníky předali k vyhodnocení.

Dotazníkové šetření bylo realizováno mezi žáky 1. stupně Základní školy Trhové Sviny. Tato škola byla zvolena, protože na ní dlouhodobě působím, což mi umožnilo zasadit získané informace do kontextu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 83 žáků. Do výzkumu se zapojilo 48 dívek (57,83 % respondentů) a 35 chlapců (42,17 % respondentů), ve věku od 7 do 11 let. Početnější zastoupenou skupinou byly děti ve věku 8 a 10 let. V obou případech se jednalo o 25,3 % dotazovaných. Druhou největší skupinu tvořili žáci ve věku 9 let (22,89 % dotazovaných). Výzkumu se zúčastnilo 18,07 % dětí ve věku 7 let. Nejméně zastoupenou skupinou mezi respondenty byly děti ve věku 11 let (8,43 % dotazovaných). Detailní informace o struktuře respondentů podle věku jsou uvedeny v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1 Struktura respondentů podle věku

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
7 let	15	18,07 %
8 let	21	25,30 %
9 let	19	22,89 %
10 let	21	25,30 %
11 let	7	8,43 %
Celkem	83	100,00 %

Zdroj: vlastní práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

Dotazování bylo také realizováno po pandemii Covid-19 mezi vedoucími zájmových kroužků a rodiči. Cílem tohoto šetření bylo zjistit, jak vnímají nabídku a poptávku po zájmových kroužcích po pandemii. Vedoucí zájmových kroužků a rodiče byli osloveni písemně a měli zodpovědět jednu otázku, jejímž cílem bylo podívat se na dané téma také očima jiné cílové skupiny.

Informace nashromážděné v rámci dotazníkového šetření byly analyzovány a následně interpretovány. Za účelem analýzy získaných dat byl využit tabulkový procesor Excel, jehož prostřednictvím je možné sledovat absolutní a relativní hodnoty a základní hodnoty popisné statistiky, jako je minimum, maximum a průměr. Excel byl také využit za účelem tvorby grafů, jejichž prostřednictvím jsou získané informace

v předložené práci prezentovány. Při interpretaci výsledků dotazníkového šetření byly brány v úvahu zejména výzkumné otázky uvedené na začátku této kapitoly.

5 Analýza nashromážděných dat

V této kapitole jsou prezentována data nashromážděná v rámci studia interních dokumentů školy a domů dětí a mládeže a dotazníkového šetření. Kapitola je rozdělena do dvou podkapitol. Nejdříve jsou uvedeny výsledky analýzy dat nashromážděných v rámci studia interních dokumentů, díky kterým je možné sledovat vývoj zájmu žáků o jednotlivé zájmové kroužky ve školních letech 2019/2020 až 2023/2023. Poté jsou uvedeny výsledky dotazníkového šetření, které mapovalo názory žáků na nabídku zájmové činnosti realizované školou.

5.1 Analýza interních materiálů školy a DDM

Jak již bylo výše uvedeno, za účelem zmapování nabídky zájmové činnosti na Základní škole Trhové Sviny byly prostudovány interní dokumenty školy. Na základě těchto dokumentů bylo možné sledovat, jaké zájmové aktivity byly a ještě jsou školou nabízeny a kolik žáků se jich účastnilo. Škola nabízí zájmové aktivity v rámci činnosti školní družiny a v rámci činnosti školního klubu. Rozdíl mezi školní družinou a školním klubem je v cílové skupině, na kterou se tyto dvě instituce zaměřují. Školní družina je určena žákům I. stupně základní školy a školní klub je určen žákům II. stupně základní školy. V případě zájmové činnosti ve sledované škole je však řada volnočasových aktivit nabízených školním klubem určena také žákům I. stupně základní školy. Proto byly do výzkumu zařazeny také kroužky, které nabízí školní klub.

Ve sledovaném období bylo v rámci činnosti školní družiny nabízeno devět zájmových kroužků. Jednalo se o kroužky jazykové, sportovní, esteticko-výchovné a technické. Na počátku sledovaného období ve školním roce 2018/2019 navštěvovalo kroužky 147 žáků. V následujícím roce stoupl počet na 162 žáků. V následujících dvou školních letech došlo k poklesu počtu účastníků zájmových kroužků. Ve školním roce 2020/2021 se kroužků účastnilo 118 žáků. Mezi školními roky 2019/2020 a 2020/2021 tedy došlo k poklesu o 27 %. Ve školním roce 2021/2022 pokles účastníků pokračoval a kroužky navštěvovalo 113 žáků. V roce 2022/2023 je opět možné vysledovat nárůst účastníků. Kroužky v tomto roce navštěvuje 144 žáků. Nárůst tedy činí 27 %. V tabulce níže je uveden seznam kroužků a počet účastníků ve sledovaných letech.

Tabulka č. 2 Účast žáků 1. stupně na zájmových kroužcích nabízených školní družinou ve školních letech 2018/2019 až 2022/2023

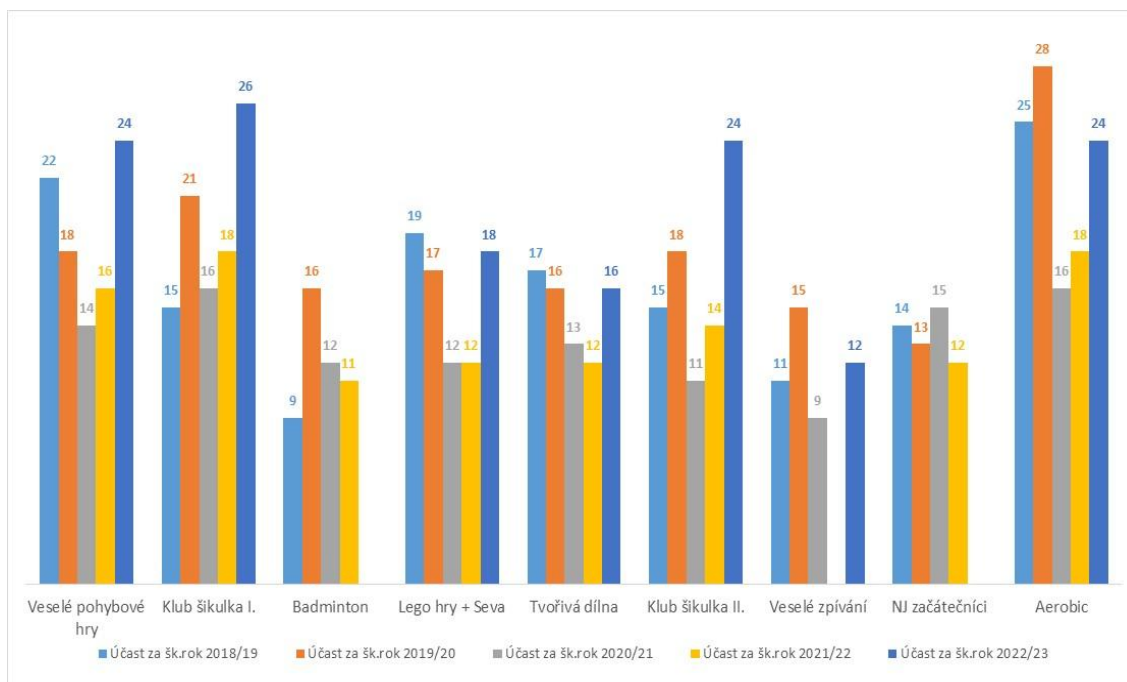
Zájmový kroužek ŠD	Třída	Účast za šk.rok 2018/19	Účast za šk.rok 2019/20	Účast za šk.rok 2020/21	Účast za šk.rok 2021/22	Účast za šk.rok 2022/23
Veselé pohybové hry	1. - 5. třída	22	18	14	16	24
Klub šikulka I.	1. třída	15	21	16	18	26
Badminton	3. - 5. třída	9	16	12	11	-
Lego hry + Seva	1. - 5. třída	19	17	12	12	18
Tvořivá dílna	3. - 5. třída	17	16	13	12	16
Klub šikulka II.	2. třída	15	18	11	14	24
Veselé zpívání	1. - 5. třída	11	15	9	-	12
NJ začátečníci	1.-3.třída	14	13	15	12	-
Aerobic	1.-5.třída	25	28	16	18	24
Celkem		147	162	118	113	144

Zdroj: vlastní práce autora na základě studia interních dokumentů školy

Z tabulky je zjevné, že mezi školním rokem 2018/2019 a 2019/2020 počet účastníků v případě pěti nabízených kroužků rostl. Čtyři zájmové kroužky zaznamenaly pokles členů, který byl nejvyšší v případě Veselých pohybových her a Veselého zpívání. V následujícím školním roce došlo k poklesu účastníků v 8 z 9 nabízených kroužků. Největší pokles byl zaznamenán v aerobiku. Pouze zájmový kroužek zaměřený na výuky německého jazyka zaznamenal nárůst účastníků o 2 osoby. V dalším školním roce celkový pokles účastníků zájmových kroužků pokračoval,

ale již nebyl tak velký. K největšímu poklesu účastníků došlo v případě Klubu šikulka II a německého jazyka pro začátečníky. V této době nebyl otevřen kroužek zaměřený na zpěv. Pět zájmových kroužků dokonce zaznamenalo nárůst zájemců. Ve školním roce 2022/2023 se počty účastníků zájmových kroužků zvýšily ve všech otevřených zájmových kroužcích. Největší nárůst je možné vysledovat v případě Klubu šikulka II.

Došlo také k opětovnému otevření Veselého zpívání. Na druhou stranu je nutné říci, že kroužek zaměřený na výuku německého jazyka nebyl otevřen. Obecně patří mezi tři nejnavštěvovanější kroužky Aerobic, Veselé pohybové hry a Klub šikulka. Pro ilustraci je vývoj počtu účastníků jednotlivých zájmových kroužků realizovaných v rámci školní družiny ve školních letech 2019/2020 až 2022/2023 zobrazen v grafu č. 1.

Graf č. 1 Trend návštěvnosti zájmových kroužků nabízených školní družinou ZŠ TS ve školních letech 2018/2019 a 2022/2023

Zdroj: vlastní práce autora na základě studia interních dokumentů školy

Školní klub nabízel ve sledovaném období pro žáky I. stupně základní školy osmnáct zájmových kroužků. V případě kroužků nabízených školním klubem je možné již od školního roku 2019/2020 vysledovat pozvolný pokles účastníků. V tomto školním roce navštěvovalo zájmové kroužky 281 dětí. Mezi školními roky 2018/2019 a 2019/2020 klesl počet účastníků o 5,33 %. Zájmové kroužky navštěvovalo 266 dětí. V následujícím školním roce pokles pokračoval a dosáhl 13,15 %. Ve školním

roce 2021/2022 se začala situace pozvolna měnit a došlo k pozvolnému nárůstu účastníků o 2,59 %. Tento trend pokračoval také ve školním roce 2022/2023, kdy zájmové kroužky navštěvovalo 288 dětí. Počty účastníků tedy meziročně vzrostly o 21,52 % a v podstatě se vrátili na situaci v roce 2018/2019. Detailní informace jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 Účast žáků 1. stupně na zájmových kroužcích nabízených školním klubem ve školních letech 2018/2019 až 2022/2023

Zájmový kroužek ŠK	Třída	Účast za šk.rok 2018/19	Účast za šk.rok 2019/20	Účast za šk.rok 2020/21	Účast za šk.rok 2021/22	Účast za šk.rok 2022/23
Hasičský kroužek	1. - 9. třída	52	42	36	41	45
Rybářský kroužek	3. - 9. třída	16	14	18	18	15
Stolní tenis	3. - 9. třída	12	14	14	12	16
Volejbal	5. - 9. třída	14	15	12	12	18
Všeobec. sp. příprava	MŠ, 1. třída	23	25	21	26	18
Sport. Gymnastika-zač.	2. - 5. třída	24	26	16	19	28
Spor.Gymnastika-pokr.	6. - 9. třída	28	23	16	19	25
Softball – žáci	4. - 6. třída	14	16	12	13	11
Myslivecký kroužek	3. - 9. třída	-	-	-	-	13
Softball – kadeti	7. - 9. třída	13	15	10	9	12
T – Ball	MŠ - 3. tř.	9	10	9	9	12
Nohejbal	6. - 9. třída	15	14	12	12	14
Šachy	2. - 9. třída	11	10	9	7	12
Angličtina	2. třída	16	12	15	16	19

začátečníci						
Angličtina doučování	3. třída	13	10	9	8	12
Hlasová výchova	1. třída	5	8	6	-	-
In – line brusle	3. - 5. třída	16	12	-	-	-
Minivolejbal	3. - 5. třída	-	-	16	16	18
Celkem		281	266	231	237	288

Zdroj: vlastní práce autora na základě studia interních dokumentů školy

V případě vývoje zájmu počtu účastníků o jednotlivé zájmové kroužky nabízené školním klubem je poměrně těžké vysledovat nějaký obecný trend. Mezi lety 2018/2019 a 2019/2020 došlo k poklesu počtu účastníků v případě 9 kurzů ze 16 nabízených. Pokles byl největší v případě hasičského kroužku. Ostatní kroužky však zaznamenaly tak významný počet členů. Mezi školními roky 2019/2020 a 2020/2021 klesl počet členů u 12 zájmových kroužků ze 16 nabízených. V tomto případě je možné vysledovat větší pokles účastníků, než tomu bylo v předcházejícím roce. Situace se trochu stabilizovala ve školním roce 2021/2022, kdy kroužky navštěvovalo více účastníků. Nárůst však nebyl u většiny zájmových kroužků výrazný a v případě 4 zájmových kroužků je možné vysledovat pokles účastníků. Ve školním roce 2022/2023 již zaznamenala většina kroužků nárůst počtu členů, a dokonce byl i zahájen zcela nový kroužek zaměřený na myslivost. Nejnavštěvovanějším kroužkem ve sledovaném období byl bezesporu hasičský kroužek, který navštěvovalo až 52 dětí. Mezi další oblíbené kroužky patřila všeobecná sportovní příprava a gymnastika.

Za účelem porovnání zájmu o zájmovou činnost v době pandemie, byly osloveny domy dětí a mládeže. Cílem bylo zjistit, zda a do jaké míry byl počet účastníků zájmových kurzů ovlivněn pandemií. Podařilo se získat data pouze od 10 domů dětí a mládeže z celé České republiky. V tabulce č. 4, jsou uvedeny počty účastníků zájmových kroužků ve školních letech 2018/2019 až 2022/2023. Zde je nutné podotknout, že většina oslovených institucí poskytla pouze částečná data. Nashromážděná data jsou uvedena v tabulce č. 4. Pro srovnání byl do tabulky doplněn

také součet počtu účastníků zájmových kroužků realizovaných školní družinou i školním klubem na Základní škole Trhové Sviny.

Tabulka č. 4 Počty účastníků zájmových kroužků nabízených oslovenými domy dětí a mládeže a ZŠ Trhové Sviny

Instituce	Účast	Účast	Účast	Účast	Účast
	za šk.rok 2018/19	za šk.rok 2019/20	za šk.rok 2020/21	za šk.rok 2021/22	za šk.rok 2022/23
VILA DDM	2434	2374	1942	2264	2679
Salesiánské středisko mládeže – DDM Č.B.	-	-	224	326	370
DDM Benešov	-	1309	1242	1159	1154
DDM Beroun	-	723	653	838	-
DDM Mělník	-	1197	1121	1136	-
DDM Nymburk	-	970	605	675	-
DDM Jablonec nad Nisou	-	1028	915	1065	-
DDM Ústí nad Labem	-	4530	4496	4501	-
DDM Otrokovice	-	911	752	977	-
DDM Mikulov	-	497	460	593	-
Základní škole Trhové Sviny	562	532	462	474	576

Zdroj: vlastní práce autora na základě informací získaných od oslovených domů dětí mládeže

Z údajů uvedených v tabulce je zjevné, že počty účastníků zájmových kroužků v oslovených domech dětí a mládeže mezi školními lety 2019/2020 a 2020/2021 ve všech případech klesaly. Pokles počtu členů se pohyboval od 37,62 % do 0,75 %. Průměrně poklesl počet účastníků zájmových kroužků o 12,61 %. V případě Základní školy Trhové Sviny bylo možné zaznamenat meziroční pokles o 13,15 %. Počet účastníků tedy v tomto případě klesl pod zjištěný průměr. Mezi sledovanými domy dětí a mládeže bylo šest institucí, které zaznamenaly v tomto období ještě větší pokles počtu účastníků zájmových kroužků. V následujícím školním roce však bylo zjevné, že se situace lepší a všechny sledované domy dětí a mládeže zaznamenaly nárůst počtů účastníků zájmových kroužků. Nárůst počtu účastníků mezi lety 2020/2021 a 2021/2022 se pohyboval od 45,53 % do 0,11 %. Průměrný nárůst účastníků činil 17,2 %. Pouze jeden dům dětí a mládeže zaznamenal pokles účastníků o 6,6 %. Také počet účastníků zájmových kroužků na Základní škole Trhové Sviny vzrostl. Nárůst však nebyl

tak vysoký a dosáhl pouze 2,59 %. Detailní informace jsou uvedeny v tabulce č. 5. Z důvodu absence potřebných údajů byly sledovány meziroční změny pouze v letech 2019/2020 a 2020/2021 a 2021/2022.

Tabulka č. 5 meziroční změny počtů účastníků zájmových kroužků nabízených oslovenými domy dětí a mládeže a ZŠ Trhové Sviny

Instituce	% změna mezi školními lety 2019/2020 a 2020/2	% změna mezi školními lety 2020/2021 a 2021/2
	021	022
VILA DDM	-18,19	16,58
Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže v Č.B.	-	45,53
DDM Benešov	-5,11	-6,6
DDM Beroun	-9,68	28,33
DDM Mělník	-6,34	1,33
DDM Nymburk	-37,62	11,5
DDM Jablonec nad Nisou	-10,99	16,39
DDM Ústí nad Labem	-0,75	0,11
DDM Otrokovice	-17,45	29,92
DDM Mikulov	-7,44	28,91
Základní škola Trhové Sviny	-13,15	2,59

Zdroj: vlastní práce autora na základě informací získaných od oslovených domů dětí mládeže

V rámci analýzy nashromážděných údajů bylo sledováno také kolik domy dětí a mládeže nabízejí zájmových kroužků. Ve všech případech oslovené domy dětí a mládeže nabízejí více zájmových kroužků než Základní škola Trhové Sviny. Nejvíce zájmových kroužků nabízí DDM Ústí nad Labem (pře 300 zájmových kroužků). Většina oslovených domů dětí a mládeže nabízí mezi 40 až 80 zájmovými kroužky. Ve sledovaném období byl počet nabízených zájmových kroužků poměrně stabilní. Stejně tomu bylo také v případě Základní školy Trhové Sviny, která nabízela 30 až 32 zájmových kroužků. Detailní informace jsou uvedeny v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6 Počty zájmových kroužků nabízených oslovenými domy dětí a mládeže a ZŠ Trhové Sviny

Instituce	Školní rok 2018/19	Školní rok 2019/20	Školní rok 2020/21	Školní rok 2021/22	Školní rok 2022/23
DDM Benešov	-	85	81	79	80
DDM Beroun	-	73	60	60	-
DDM Mělník	-	81	87	83	-
DDM Nymburk	-	45	41	38	-
DDM Jablonec nad Nisou	-	67	63	65	-
DDM Ústí nad Labem	-	324	342	343	-
DDM Otrokovice	-	79	79	85	-
DDM Mikulov	-	42	41	45	-
Základní škole Trhové Sviny	25	25	24	23	23

Zdroj: vlastní práce autora na základě informací získaných od oslovených domů dětí mládeže

V souvislosti se sledováním zájmu dětí o zájmové kroužky v době před, během a po pandemii byli osloveni vedoucí kroužků (12 vedoucích) a rodiče (25 rodičů). Ti byli dotazováni na to, proč je podle jejich názoru v současné době o zájmové kroužky větší zájem, než tomu bylo v době před pandemií. Respondenti v tomto ohledu uváděli, že děti v současné době potřebují větší režim a řád. V rámci kroužků se učí zodpovědnosti a měly by plnit své povinnosti. Někteří oslovení rodiče uváděli, že se bojí opětovné karantény a proto chtějí, aby děti nyní chodily do kroužků. Další měli pocit, že děti během karantény z pohodlněly a častěji jsou na elektronických zařízeních, a proto chtějí, aby se více věnovaly kroužkům a více se pohybovaly. V neposlední řadě dotazovaní upozorňovali na skutečnost, že je v současné době lepší nabídka kroužků. Jsem si zde vědoma toho, že toto vychází z názoru rodičů, nikoli dětí a je třeba si uvědomit, že zmíněné odpovědi vypovídají více o zájmech rodičů.

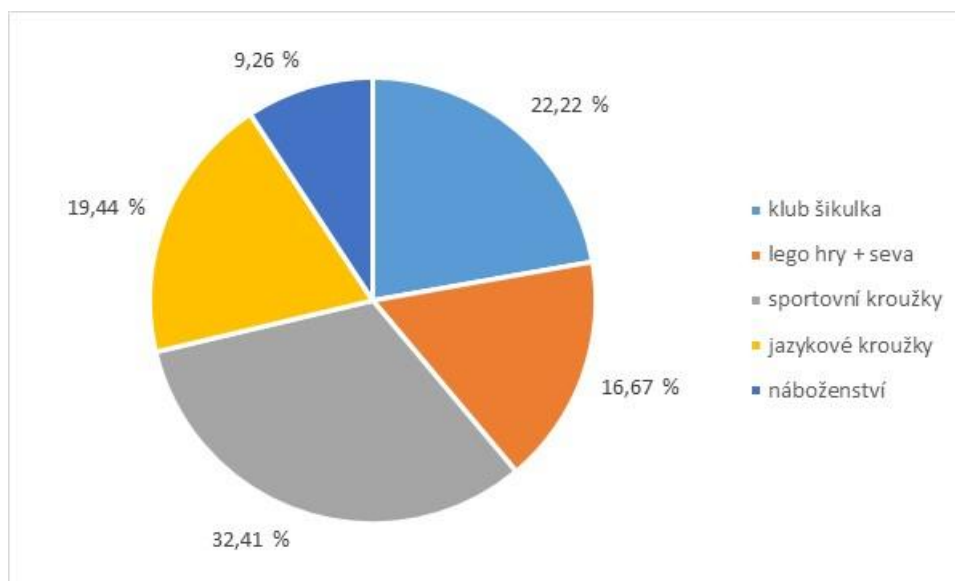
5.2 Výsledky dotazníkového šetření

V této kapitole budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření, které bylo realizováno mezi žáky I. stupně základní školy Trhové Sviny. Jak již bylo v kapitole

věnované cílům a metodologii práce uvedeno, výzkumu se účastnilo 83 žáků ve věku od 7 do 11 let. Dotazník obsahoval 18 otázek zaměřených na zájem žáků o zájmovou a činnost realizovanou školou a jejich hodnocení zájmových kroužků.

V první otázce bylo zjišťováno, jaké zájmové kroužky realizované školou respondenti navštěvovali. Nejčastěji dotazovaní navštěvovali sportovní kroužky, do kterých docházelo 32,41 % dotazovaných (35 respondentů). Druhým nejčastěji navštěvovaným kroužkem byl kroužek Klub šikulka. Poměrně často docházeli účastníci výzkumu také do sportovních kroužků.

Ve většině případů docházeli žáci na zájmové kroužky ve vyšších ročnících I. stupně základní školy (ve třetím až pátém ročníku). Žáci prvního a druhého ročníku nejčastěji navštěvovali kroužek s názvem Klub šikulka, náboženství a lego hry a seva. Třetí a čtvrtí většinou uváděli, že nejčastěji docházeli na sportovní (volejbal, gymnastika, aerobic, softbal) a jazykové kroužky (angličtina a němčina). Často žáci kombinovali sportovní a jazykový kroužek. Jen ojediněle respondenti uváděli, že navštěvovali zpívání. Detailní informace o návštěvnosti zájmových kroužků jsou uvedeny v grafu č. 2.

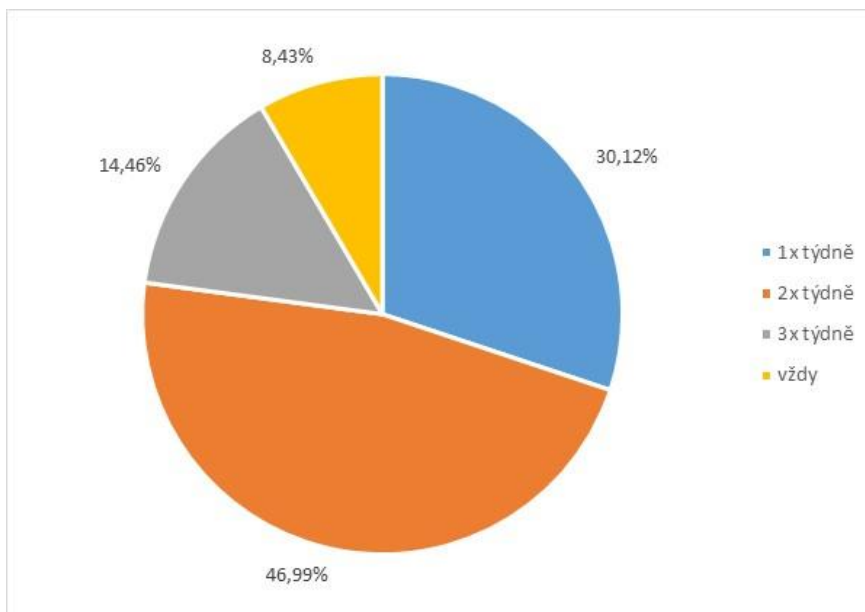

Graf č. 2 Kroužky ZŠ TS navštěvované respondenty dotazníku

Zdroj: vlastní práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

V následující otázce bylo zjišťováno, jak často žáci jednotlivé kroužky navštěvují. Většina z účastníků výzkumu uvedla, že na kroužky dochází dvakrát za týden. Jednalo se o 39 dotazovaných (46,99 % respondentů), z čehož takto odpovědělo 21 dívek

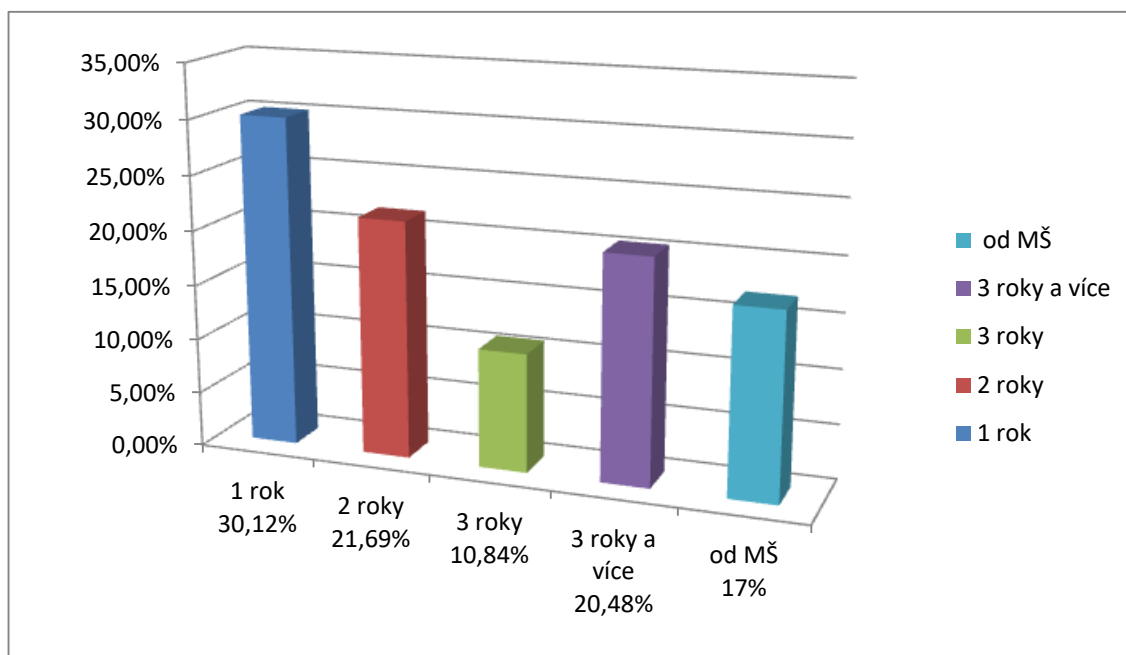
a 18 chlapců. Jedenkrát týdně navštěvovalo kroužek 25 dětí (30,12 % respondentů). Celkem 12 žáků (14,46 % respondentů) uvedlo, že kroužek navštěvují dokonce třikrát týdně. Zbytek (8,43 % respondentů) navštěvovalo zájmový kroužek každou středu v době jeho konání. Pro ilustraci jsou odpovědi účastníků výzkumu shrnuty v grafu č. 3.

Graf č. 3 Četnost navštěvování kroužků

Zdroj: vlastní práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

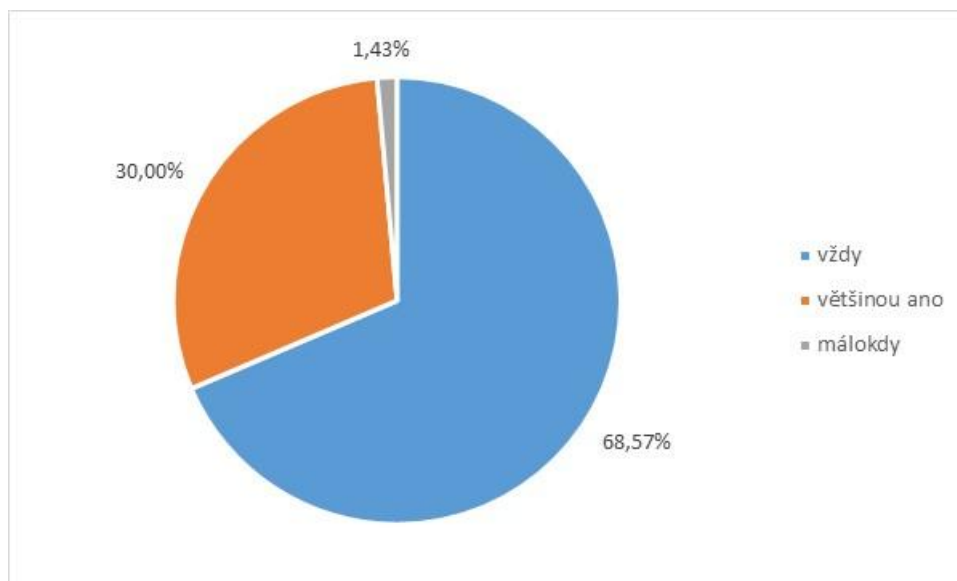
Dále bylo zjišťováno, od kdy a jak dlouho již žáci zájmový kroužek navštěvují. Nejčastěji žáci navštěvovali zájmové kroužky 1 rok. Takto odpovědělo 25 žáků, což je 30,12 % respondentů. Na kroužek docházelo dva roky 18 dětí (21,69 % respondentů) a tři roky 9 dětí (10,84 % respondentů). Déle, než tři roky kroužky navštěvovalo 17 žáků (20,48% respondentů). Výzkumu se účastnili také žáci, kteří na kroužek dochází již od mateřské školy. Šlo o 14 dětí, což je 17 % účastníků. Informace jsou znázorněny v grafu č. 4.

Graf č. 4 Od kdy žáci navštěvují zájmový kroužek

Zdroj: vlastní práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

Nedílnou součástí dotazníkového šetření bylo také zjišťování spokojenosti žáků a nabízenými zájmovými kroužky. Velmi mě potěšilo, že všechny děti navštěvující zájmové kroužky, byli primárně spokojeni. Jak vyplývá z tabulky č. 5, tuto odpověď zvolilo 70 žáků. Mezi nejčastější důvody spokojenosti řadili oslovení žáci fakt, že se v rámci kroužku naučili něco nového a že je činnost baví. Často uváděli také to, že mají dobrého vedoucího a tráví během kroužku čas se svými dobrými kamarády. Mezi další důvody patřilo to, že kroužek probíhá v dobrém čase, kdy ho mohou navštěvovat. Přínosné to bylo v tom, že v oblasti jejich zájmu bylo rozvíjet se a učit nové věci, které je baví. Zde lze větu chápat tak, že přínos tomu, aby byla aktivita v dobrém čase bylo, že je zajímavá. Zjišťováno bylo také to, zda účastníci zájmových kroužků odcházejí z jednotlivých setkání spokojeni. Většina dětí (48 respondentů) uvedla, že odcházela z kroužku pokaždé spokojeně. Jednalo se o 25 dívek a 23 chlapců. Celkem 21 dotazovaných bylo většinou spokojeno. Pouze jeden z žáků odpověděl, že je spokojen jen málokdy. Pro ilustraci jsou odpovědi respondentů uvedeny v grafu č. 5.

Graf č. 5 Spokojenost s kroužkem

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

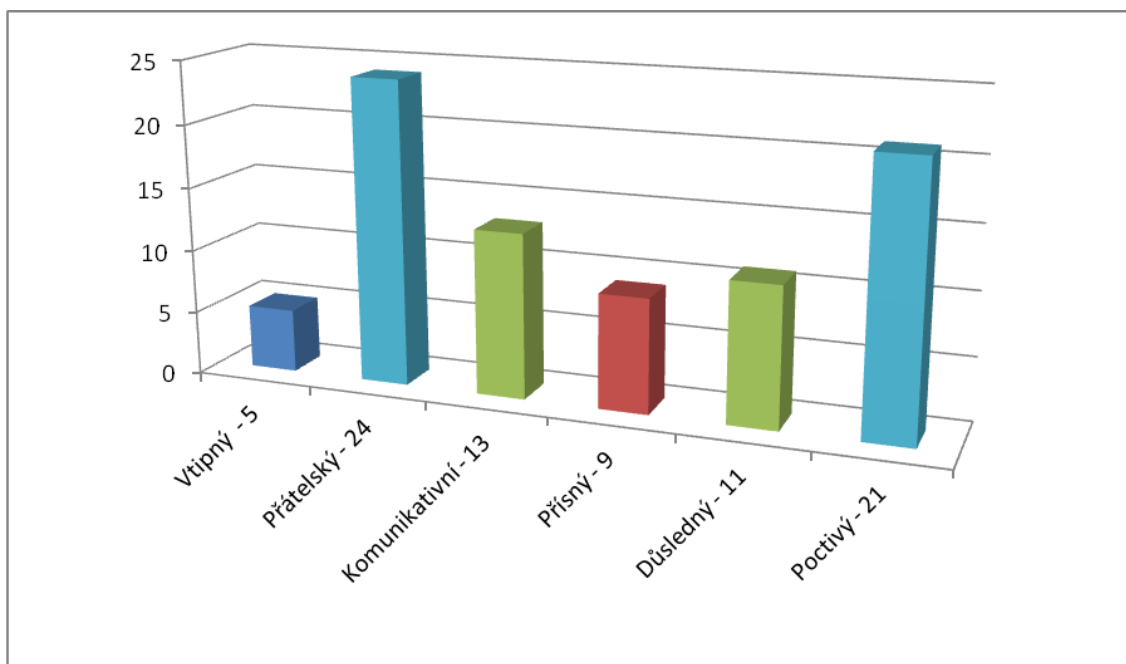
Respondenti byli také dotazováni, co by případně změnili. Nejčastěji by uvítali změnu doby konání zájmového kroužku. Takto odpovědělo 24 dotazovaných. Celkem 12 žáků by uvítalo lepší vybavení a 2 respondenti by změnili vedoucího. Detailní informace o odpovědích žáků na tuto otázku jsou uvedeny v tabulce č. 7.

Tabulka č. 7 Co by respondenti v rámci zájmových kroužků změnili

Co by respondenti změnili	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobu konání	24	34,29 %
Vybavení učebny	12	17,14 %
Prostředí	0	0,00 %
Vedoucího	2	2,86 %
Nic	32	45,71 %
Celkem	70	100,00 %

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

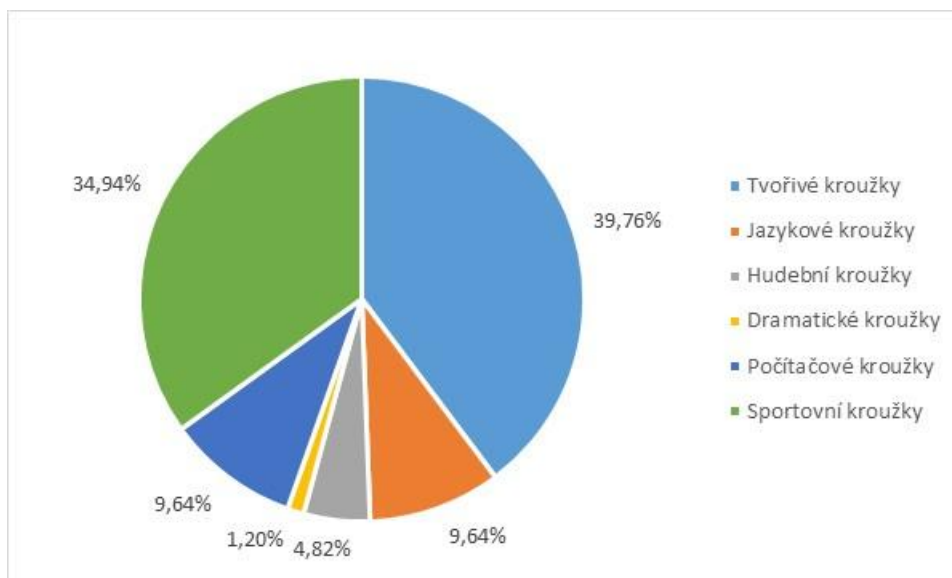
V souvislosti se spokojeností žáků bylo zjišťováno také to, jak vnímají vedoucí zájmových kroužků. Většina odlovených žáků popisovala svého vedoucího jako poctivého a přátelského. Mezi další důležité vlastnosti patřila komunikativnost a důslednost. Méně často se pak objevovalo, že je vedoucí přísný a vtipný. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 6.

Graf č. 6 Názory žáků na vedoucí zájmových kroužků

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

V rámci dotazníkového šetření bylo také zjišťováno, jaké zájmové kroužky žáky nejvíce baví. Proto byli účastníci dotazníkového šetření dotazováni na to, jaký typ zájmových kroužků je pro ně nejméně atraktivní. Nejméně oblíbené jsou pro žáky tvořivé kroužky, které takto hodnotilo celkem 33 žáků (39,76 % respondentů). Poměr chlapců a dívek byl v tomto případě velmi vyrovnaný. Tvořivé kroužky označilo 18 děvčat a 15 chlapců. Sportovní kroužky jsou nejméně oblíbené mezi 29 žáky (34,94 % respondentů). Z výsledků dotazníkového šetření je zřejmé, že sportovní kroužky jsou oblíbené zejména u chlapců. Jako nejméně oblíbené je označilo 19 chlapců a 10 dívek. Menší oblibě se těšily kroužky jazykové a počítačové. V obou případech je mezi nejméně oblíbenými zařadilo 8 dotazovaných (9,64 % respondentů). Nejméně oblíbené pak byly kroužky hudební (4 dotazování) a dramatické (1 dotazování). Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 7.

Graf č. 7 Nejatraktivnější typy zájmových kroužků

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

Účastníci výzkumu byli také požádáni, aby uvedli, jaký zájmový kroužek je nejvíce bavil. Většina dotazovaných na tuto otázku neodpověděla. Jednalo se o 45,78 % respondentů. Většina žáků uvedla, že nejzábavnější pro ně byly sportovní hry. Takto odpovědělo 19 žáků (22,89 % respondentů). Mezi další oblíbené kroužky patřil aerobik. Žáci také rádi navštěvovali gymnastiku, angličtinu a šachy. Detailní informace jsou uvedeny v tabulce č. 8.

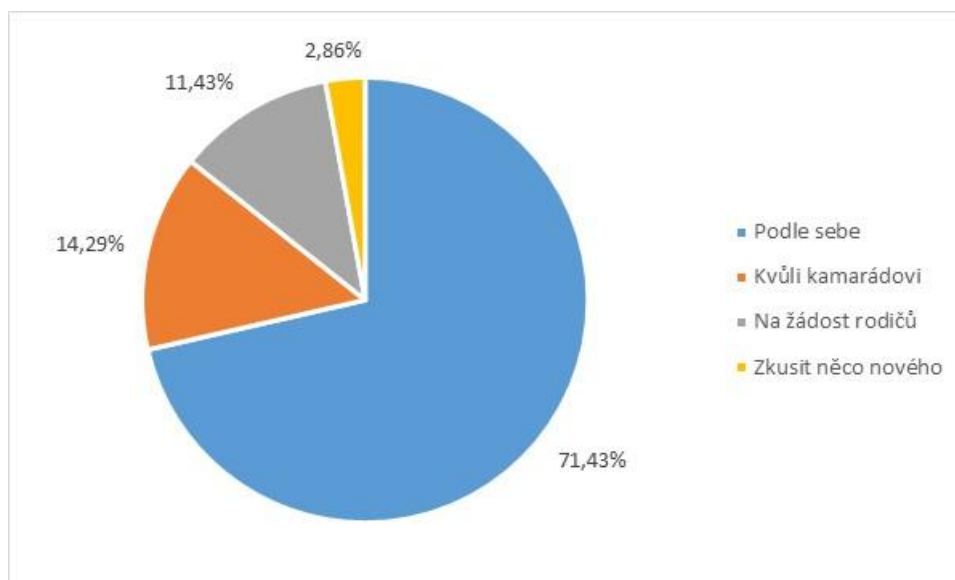
Tabulka č. 8 Jaký zájmový kroužek respondenty nejvíce bavil

Nejoblíbenější kroužek	Absolutní četnost	Relativní četnost
šachy	3	3,61 %
aerobik	12	14,46 %
gymnastika	7	8,43 %
angličtina	4	4,82 %
sportovní hry	19	22,89 %
neodpovězeno	38	45,78 %
Celkem	83	100,00 %

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

Zjišťováno bylo také to, kdo respondenty při výběru zájmových kroužků ovlivňuje. Většina žáků uvedla, že si kroužek zvolila sama. Jednalo se o 50 účastníků výzkumu,

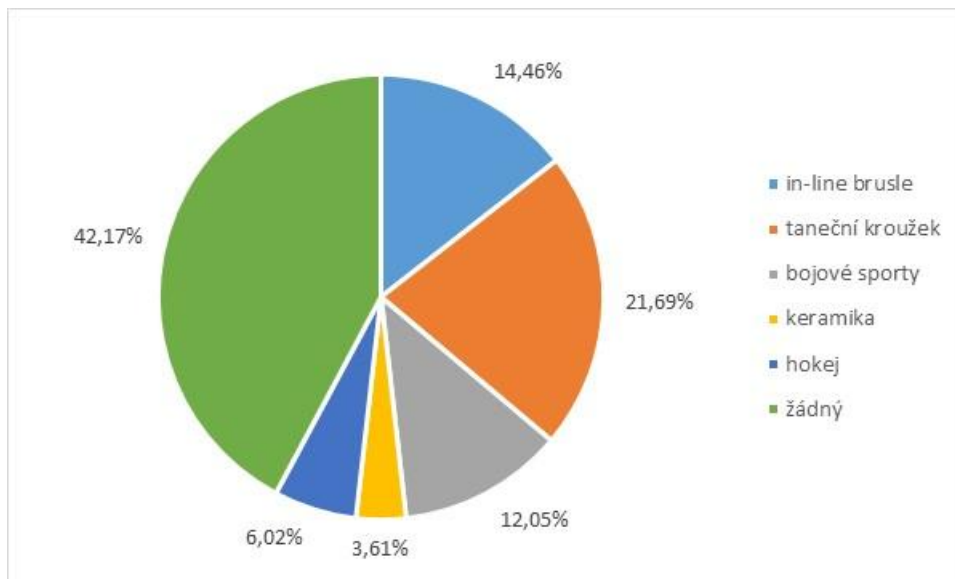
což je 71,43 % respondentů. Takto se rozhodovalo 21 chlapců a 29 dívek. Na 10 oslovených žáků měl v tomto ohledu vliv kamarád a 8 žáků si kroužek zvolilo na základě žádosti rodičů. Zkusit něco nového si vybralo kroužek 2,86 % respondentů, jednalo se o 2 dívky. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 8.

Graf č. 8 Osoby ovlivňující výběr zájmového kroužku

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

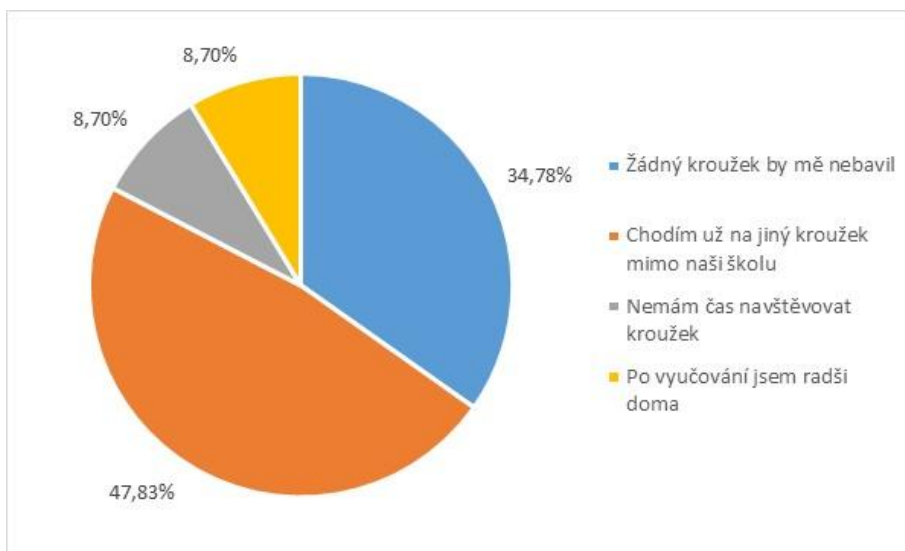
Další otázka zjišťovala, jaký kroužek by děti rády navštěvovaly. Většina oslovených žáků uvedla, že jim v nabídce nechybí žádný zájmový kroužek. Takto odpovědělo 35 dotazovaných (42,17 % respondentů). Z výsledků dotazníkového šetření je zřejmé, že by většina respondentů ocenila na škole taneční kroužek. Takto odpovědělo celkem 18 dotazovaných (21,69 % respondentů), z čehož bylo 12 dívek. Žáci také často uváděli in-line brusle. O tento kroužek mělo zájem 12 osob (14,46 % respondentů). Mezi další kroužky, o které projevil žáci zájem, patří bojové sporty, hokej a keramika. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 9.

Graf č. 9 Kroužky, které by děti rády navštěvovaly ale nejsou v nabídce školy

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

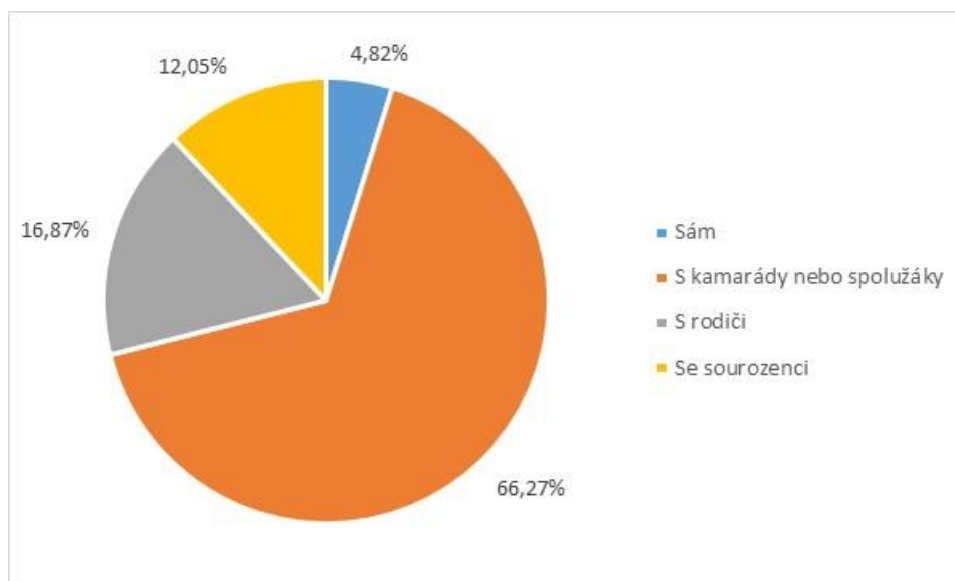
Výzkumného šetření se účastnili také žáci, kteří na škole nenavštěvovali žádný zájmový kroužek. V jejich případě bylo zjišťováno, z jakého důvodu tomu tak bylo. Jednalo se o 23 účastníků výzkumu. Z těchto dotazovaných navštěvovalo 11 dětí (47,83 %) zájmový kroužek mimo školu. Jednalo se o 7 děvčat a 4 chlapce. To také uváděly jako důvod, proč se do zájmových kroužků na škole nezapojily. Druhým nejčastěji uváděným důvodem byla skutečnost, že je žádný z nabízených kroužků nebavil. Takto odpovědělo 8 žáků (34,78 % respondentů). Dva žáci nemají čas navštěvovat kroužky a dva žáci uvedli, že jsou po vyučování raději doma. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 10.

Graf č. 10 Důvody, proč žáci nenavštěvují zájmové kroužky ve škole

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

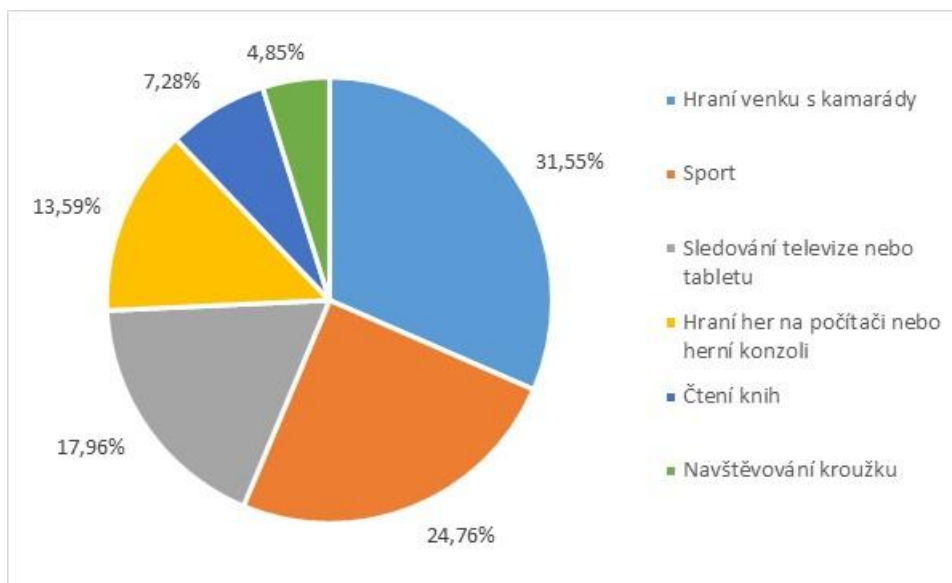
V posledních dvou otázkách bylo zjišťováno, jak tráví oslovení žáci svůj volný čas. Nejdříve bylo zjišťováno, s kým účastníci výzkumu tráví svůj volný čas. Nejčastěji trávili dotazovaní svůj volný čas se svými kamarády a spolužáky. Takto odpovědělo 55 žáků (66,27 % respondentů). Jednalo se o 29 děvčat a 26 chlapců. S rodiči trávilo svůj čas 14 žáků (16,87 % respondentů) a 10 žáků (12,05 % respondentů) tráví svůj volný čas se sourozenci. Celkem 4 žáci jsou nejraději o samotě. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 11.

Graf č. 11 S kým respondenti nejraději tráví volný čas

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

Poté bylo zjišťováno, jakým způsobem žáci svůj volný čas tráví. Většina dotazovaných uvedla, že tráví svůj volný čas venku s přáteli. Takto odpovědělo 26 účastníků výzkumu, což je 31,55%. Dále žáci často uváděli, že se věnují ve svém volném času sportu. Jednalo se o 21 dotazovaných (24,76 % respondentů). Poměrně často účastníci výzkumu ve svém volném čase sledují televizi nebo tablet a hrají na počítači nebo na herní konzoli. Nejméně často se děti věnují četbě knih a návštěvě zájmových kroužků. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 12.

Graf č. 12 Jak respondenti nejraději tráví volný čas

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

V poslední otázce byli žáci dotazováni, jestli dělají zájmovou činnost ještě jinde než na kroužku, poskytovaném naší základní školou v Trhových Svinech? V případě několika žáků tomu tak skutečně bylo. Dva z oslovených žáků ve svém volném čase rybařili. Jedna z oslovených dívek šije, protože je babička švadlena a společně také doma šijí. Žáci se také ve svém volném čase hodně věnují sportu, jako je například gymnastika, stolní tenis, nohejbal, volejbal nebo šachy.

6 Shrnutí nashromážděných dat

Cílem realizovaného výzkumu bylo zmapovat zájem žáků I. stupně základní školy o zájmové činnosti v době pandemie Covid-19. Za tímto účelem byla analyzována data ze Základní školy Trhové Sviny a z domů dětí a mládeže a realizováno dotazníkové šetření mezi žáky základní školy Trhové Sviny. Cílem výzkumu bylo také zodpovědět otázky, které jsou uvedeny níže. Jsem si vědoma toho, že první dotazník nebyl dostačující a šlo by otázky položit lépe, širšího rozsahu. Proto jsem udělala doplňující výzkumné otázky, které jsem položila také rodičům a vedoucím kroužků.

Jaké zájmové kroužky pořádané sledovanou základní školou žáci I. stupně základní školy nejčastěji navštěvovaly v době pandemie?

Do období pandemie zahrnujeme školní roky 2019/2020 a 2020/2021. V tomto období navštěvovalo zájmové kroužky pořádané základní školou 532 žáků ve školním roce 2019/2020 a 462 ve školním roce 2020/2021. Škola organizovala ve školním roce 2019/2020 celkem 25 zájmových kroužků a v školním roce 2020/2021 celkem 24 zájmových kroužků. Dlouhodobě je nejoblíbenějším hasičský kroužek. Druhým nejoblíbenějším zájmovým kroužkem byl ve školním roce 2019/2020 aerobik a na třetím místě se umístila sportovní gymnastika pro začátečníky. Na dalších dvou místech nalezneme všeobecnou sportovní přípravku a sportovní gymnastiku pro pokročilé. Je tedy zjevné, že mezi žáky byly oblíbené zejména sportovně zaměřené kroužky. Ve školním roce 2020/2021 byla druhým neoblíbenějším zájmovým kroužkem všeobecná sportovní příprava. Na třetím místě se umístil rybářský kroužek a na dalších dvou místech gymnastika. Také v tomto školním roce byly nejoblíbenější hlavně sportovní kroužky. Ve všech případech je však možné sledovat poměrně velký pokles počtu členů. Detailnější informace jsou uvedeny v tabulce č 9.

Tabulka č. 9 Nejoblíbenější zájmové kroužky ve školních letech 2019/2020 a 2020/2021

Školní rok 2019/2020		Školní rok 2020/2021	
Zájmový kroužek	Počet účastníků	Zájmový kroužek	Počet účastníků
Hasičský kroužek	42	Hasičský kroužek	36
Aerobic	28	Všeobec. sp. příprava	21
Sport. Gymnastika-zač.	26	Rybářský kroužek	18
Všeobec. sp. příprava	25	Sport. Gymnastika-zač.	16
Spor. Gymnastika-pokr.	23	Spor. Gymnastika-pokr.	16

Zdroj: práce autora na základě výsledků dotazníkového šetření

Do jaké míry byli žáci I. stupně základní školy v době pandemie se zájmovými kroužky spokojeni?

V rámci dotazníkového šetření se ukázalo, že žáci byli se zájmovými kroužky pořádanými školou ve většině případů spokojeni. Všichni oslovení žáci, kteří navštěvovali zájmové kroužky realizované školou s nimi byli celkově spokojeni. Důvodem jejich spokojenosti byl zejména fakt, že mohli trávit volný čas s kamarády a měli dobrého vedoucího. Často také uváděli, že se v rámci kroužků naučí něco nového a věnují se činnosti, která je baví. Při detailnějším dotazování na jejich spokojenost bylo zjištěno, že je většina žáků po jednotlivých setkáních vždy spokojena. Celkem 48 ze 70 účastníků výzkumu bylo většinou spokojeno. Pouze jeden z žáků odpověděl, že je spokojen jen málokdy. Pokud by žáci měli něco změnit, byla by to doba, kdy zájmové kroužky probíhají. Někteří žáci by také uvítali lepší vybavení.

Co žáci I. stupně základní školy ve svém volném čase nejraději dělají a s kým svůj volný čas nejraději tráví?

Většina oslovených žáků tráví svůj volný čas nejraději s kamarády. Takto odpovídalo 66.27 % respondentů.

S rodiči trávil svůj čas nejraději 16,87 % respondentů a se sourozenci 12,05 % respondentů. Celkem 4,82 % žáků je nejraději o samotě. Nejvíce zastoupená skupina oslovených žáků (31,55 % respondentů) tráví nejraději svůj volný čas venku s kamarády. Poměrně velká část (24,76 % respondentů) se také věnuje sportovním činnostem. Někteří žáci také uváděli, že v rámci svého volného času rádi sledují televizi nebo tablet a hrají na počítači nebo na herní konzoli. Pouze malá část z oslovených žáků se rádo ve svém volném čase věnuje četbě nebo dochází na zájmové kroužky.

Na základě analýzy nashromážděných dat je možné říci, že pandemie vedla k poklesu počtu účastníků zájmových kroužků nejen na sledované škole ale také v domech dětí a mládeže po celé České republice. K nejvýraznějšímu poklesu došlo mezi školními lety 2019/2020 a 2020/2021, kdy klesl počet účastníků zájmových kroužků o 13,15 %. Pokud bychom porovnali úbytek účastníků kroužků se situací ve sledovaných domech dětí a mládeže, zjistíme, že byl vyšší než průměrná hodnota 12,61 %. V následujícím školním roce však došlo k nárůstu počtu účastníků zájmových kroužků. Na sledované škole došlo k nárůstu o 2,59 %, což je opět podprůměrná hodnota ve srovnání se situací na sledovaných domech dětí a mládeže.

Závěr

V rámci své práce jsem se věnovala problematice zájmové činnosti realizované na základní škole. Konkrétně jsem se zaměřila na realizaci zájmových kroužků na Základní škole Trhové Sviny. Sledován byl zejména vývoj počtu účastníků zájmových kroužků realizovaných v rámci školní družiny a školního klubu na této škole. Prostřednictvím dotazníkového šetření pak bylo zjišťováno, jak hodnotí nabídku zájmových kroužků žáci, rodiče i vedoucí kroužků.

V rámci analýzy interních dat bylo zjištěno, že nabídka zájmových kroužků mezi školními roky 2018/2019 a 2019/2020 začala klesat. V následujícím roce pokles počtu účastníků zájmových kroužků pokračoval. Bylo tomu tak na Základní škole Trhové Sviny tak na sledovaných domech dětí a mládeže. V průměru poklesl počet účastníků o 12,67 %. V následujícím školním roce počet účastníků zájmových kroužků začal pozvolna narůstat. Tento trend bylo možné vysledovat jak na základní škole, tak v domech dětí a mládeže. Je tedy zjevné, že pandemie měla vliv na počty účastníků s počty zájmových kroužků. Ve školním roce 2022/2023 počty účastníků zájmových kroužků začínají narůstat a situace se pozvolna začíná vracet do stavu před pandemií Covid-19.

V rámci dotazníkového šetření žáci uvedli, že mají největší zájem o sportovní a tvořivé kroužky. Tato skutečnost se také odrazila na účasti žáků na zájmových kroužcích nabízených základní školou. Nejvíce navštěvovaným zájmovým kroužkem byl ve sledovaném období hasičský kroužek. Mezi nejnavštěvovanější zájmové kroužky patřily sportovní kroužky. Jednalo se o aerobic, kroužek gymnastiky a všeobecná sportovní příprava. Mezi nejčastěji navštěvovaný kroužek realizovaný v rámci školní družiny patřil kroužek s názvem Klub šikulka, v rámci kterého se žáci věnují tvořivým činnostem. Žáci I. stupně Základní školy Trhové Sviny byly s nabídkou zájmových kroužků na své škole spokojeni. Spokojeni byli také s náplní jednotlivých kroužků. Pokud by měli něco změnit, byl by to zejména termín realizace kroužků a kvalita vybavení. Z výsledků výzkumu je zjevné, že ne všichni žáci mají o zájmové kroužky nabízené Základní školou Trhové Sviny zájem a poměrně často navštěvovali zájmové kroužky realizované mimo školu.

Domnívám se, že se celkově bakalářská práce povedla, i přes nepříliš obsáhlé otázky v dotazníkovém šetření. Otázky by mohly být obsáhlejší a širšího rozsahu. I přes

to jsem se svou prací spokojená a mé poznatky mohou být dále využity pro studijní účely. Samozřejmě pro ucelenější informace by bylo vhodné výzkum realizovat podrobněji.

Použité zdroje

ČÁP, J. a MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001.

ISBN 80-7178-463-X

GILLERNOVÁ, I. a BURIÁNEK, J. *Základy psychologie, sociologie*. Praha: Fortuna Libri, 2009. ISBN 80-7168-759-9.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B. a PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HOLEYŠOVÁ, A. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8

KEISER, I., LOBOTKA, A. a KOTULKOVÁ, L. *Covid-19: Přijatá opatření a náhrada újm*. Praha: Wolters Kluwe, 2020. ISBN 978-80-7598-818-8 .

KRATOCHVÍLOVÁ, E. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 80-2231-930-9.

KRTIČKA, K. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 2004. ISBN 80-86784-06-1

MATOUŠEK, O. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-0872-3

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9

SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-1007-X.

VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia,
2001. ISBN 80-86384-00-4.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Struktura respondentů podle věku	26
Tabulka č. 2 Účast žáků 1. stupně na zájmových kroužcích nabízených školní družinou ve školních letech 2018/2019 až 2022/2023	30
Tabulka č. 3 Účast žáků 1. stupně na zájmových kroužcích nabízených školním klubem ve školních letech 2018/2019 až 2022/2023	33
Tabulka č. 4 Počty účastníků zájmových kroužků nabízených oslovenými domy dětí a mládeže a ZŠ Trhové Sviny	35
Tabulka č. 5 meziroční změny počtů účastníků zájmových kroužků nabízených oslovenými domy dětí a mládeže a ZŠ Trhové Sviny.....	36
Tabulka č. 6 Počty zájmových kroužků nabízených oslovenými domy dětí a mládeže a ZŠ Trhové Sviny	37
Tabulka č. 7 Co by respondenti v rámci zájmových kroužků změnili	41
Tabulka č. 8 Jaký zájmový kroužek respondenty nejvíce bavil	43
Tabulka č. 9 Nejoblíbenější zájmové kroužky ve školních letech 2019/2020 a 2020/2021	50

Seznam grafů

Graf č. 1 Trend návštěvnosti zájmových kroužků nabízených školní družinou ZŠ TS ve školních letech 2018/2019 a 2022/2023	31
Graf č. 2 Kroužky ZŠ TS navštěvované respondenty dotazníku	38
Graf č. 3 Četnost navštěvování kroužků	39
Graf č. 4 Od kdy žáci navštěvují zájmový kroužek	40
Graf č. 5 Spokojenost s kroužkem	41
Graf č. 6 Názory žáků na vedoucí zájmových kroužků	42
Graf č. 7 Nejatraktivnější typy zájmových kroužků	43
Graf č. 8 Osoby ovlivňující výběr zájmového kroužku	44
Graf č. 9 Kroužky, které by děti rády navštěvovaly ale nejsou v nabídce školy	45
Graf č. 10 Důvody, proč žáci nenavštěvují zájmové kroužky ve škole	46
Graf č. 11 S kým respondenti nejraději tráví volný čas	46
Graf č. 12 Jak respondenti nejraději tráví volný čas	47

Seznam příloh

Příloha I: Dotazník

Příloha II: Dotazník

Příloha I: Dotazník

Vážený žáci,

jsem studentkou teologické fakulty, katedra pedagogiky na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Zájem o zájmové činnosti žáků I. stupně v souvislosti s pandemií Covid 19. Prosím Vás o vyplnění dotazníku.

Zájmové aktivity dětí – ZŠ Trhové Sviny

1. Jsi:

dívka

chlapec

2. Napiš svůj věk:

3. Jaké kroužky nabízené naší školou (pokud jich bylo více, napiš je) jsi navštěvoval/a v ročníku:

1.

2.

3.

4.

5.

pátém -
čtvrtém -
třetím -
druhém -
prvním -

4. Jak často jsi na kroužek docházel/a:

5. Jak dlouho se kroužku věnuješ?

1 rok
2 roky
3 roky
3 roky a více
Od MŠ

6. Byl/a jsi spokojený s průběhem kroužku? Napiš, co se ti líbilo nebo nelíbilo.

spokojený

nespokojený

7. Pokud jsi byl/a na kroužku spokojen/a, jaký byl důvod?

8. Změnil/a bych:

- dobu vybavení prostředí vedoucího

**9. Z kroužku jsi odcházel/a spokojený/á:
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- vždy většinou ano málokdy nikdy

10. Jaký je tvůj vedoucí

11. Pokud si docházel/a na více kroužků, který tě bavil nejvíce?

**12. Jaký typ kroužků tě nejvíce baví?
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- tvořivé kroužky jazykové kroužky hudební kroužky
 dramatické kroužky počítačové kroužky sportovní kroužky

**13. Zájmový kroužek/ky jsem si vybral/a:
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- podle sebe kvůli kamarádovi na žádost rodičů zkusit něco nového

14. Který kroužek by si rád navštěvoval, ale naše škola ho nemá v nabídce?

15. Zájmový kroužek na naší škole jsem nenavštěvoval, protože:

(zaškrtni pouze jednu odpověď)

- žádný kroužek by mě nebavil chodím už na jiný kroužek mimo naši školu
 nemám čas navštěvovat kroužek po vyučování jsem raději doma

**16. S kým nejraději trávíš volný čas?
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- sám s kamarády nebo spolužáky s rodiči se sourozenci

**17. Co nejraději děláš ve svém volném čase?
(můžeš zaškrtnout více odpovědí)**

- hraní venku s kamarády sport sledování televize nebo tabletu
 hraní her na počítači nebo herní konzoli čtení knih navštěvování kroužku

18. Děláš činnost ještě jinde než na kroužku?

Mockrát děkuji za Tvůj čas při vyplňování odpovědí.

Jitka Bartáčková

Příloha II: Dotazník

Vážení žáci,

jsem studentkou teologické fakulty, katedra pedagogiky na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Zájem o zájmové činnosti žáků I. stupně v souvislosti s pandemií Covid 19. Prosím Vás o vyplnění dotazníku.

Zájmové aktivity dětí – ZŠ Trhové Sviny

1. Jsi:

dívka

chlapec

2. Napiš svůj věk:

3. Jaké kroužky nabízené naší školou (pokud jich bylo více, napiš je) jsi navštěvoval/a v ročníku:

1.

2.

3.

4.

5.

pátém -

čtvrtém -

třetím -

druhém -

prvním -

4. Jak často jsi na kroužek docházel/a:

5. Byl/a jsi spokojený s průběhem kroužku? Napiš, co se ti líbilo nebo nelíbilo.

spokojený

nespokojený

6. Změnil/a bych:

dobu

vybavení

prostředí

vedoucího

**7. Z kroužku jsi odcházel/a spokojený/á:
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- pokaždé většinou ano málokdy nikdy

8. Pokud si docházel/a na více kroužků, který tě bavil nejvíce?

**9. Jaký typ kroužků tě nejvíce baví?
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- tvořivé kroužky jazykové kroužky hudební kroužky
 dramatické kroužky počítačové kroužky sportovní kroužky

**10. Zájmový kroužek/ky jsem si vybral/a:
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- podle sebe kvůli kamarádovi na žádost rodičů na doporučení paní učitelky

11. Který kroužek by si rád navštěvoval, ale naše škola ho nemá v nabídce?

**12. Zájmový kroužek na naší škole jsem nenavštěvoval:
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- žádný kroužek by mě nebavil chodím už na jiný kroužek mimo naši školu
 nemám čas navštěvovat kroužek po vyučování jsem raději doma

**13. S kým nejraději trávíš volný čas?
(zaškrtni pouze jednu odpověď)**

- sám s kamarády nebo spolužáky s rodiči se sourozenci

**14. Co nejraději děláš ve svém volném čase?
(můžeš zaškrtnout více odpovědí)**

- hraní venku s kamarády sport sledování televize nebo tabletu
- hraní her na počítači nebo herní konzoli čtení knih navštěvování kroužku

Mockrát děkuji za Tvůj čas při vyplňování odpovědí.

Jitka Bartáčková

ABSTRAKT

BARTÁČKOVÁ, J. *Zájem o zájmové činnosti žáků I. st. v souvislosti s pandemií Covid – 19*. České Budějovice 2023. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Jan Sattan.

Klíčová slova:

COVID – 19, děti a mládež, koronavirová krize, volný čas, zájmové činnosti

Práce se zabývá zájmem o zájmové činnosti v době před, během a po pandemii Covid - 19. Jaký zájem měli žáci, rodiče i vedoucí o zájmové činnosti, které jsou nabízeny žákům prvního stupně základní školou a domem dětí a mládeže.

Bakalářská práce má dvě části. V první části se věnuji rozbořem a popisování výše uvedených termínů. Ve druhé části se zabývám analýzou a prezentací sebraných dat dotazníkovou metodou, která je zaměřena na účast žáků prvního stupně v zájmových činnostech. Vede k získání informací o nejoblíbenější zájmový kroužek a další důležité z těchto plynoucích dat v souvislosti s pandemií Covid – 19. Kvalita nabízených zájmových činností nespočívá pouze v tom, jaké a kolik druhů kroužků škola a DDM nabízí, ale především na kvalitě lidí, kteří v nich pracují. Dělají – li svou práci s láskou, jsou oni i žáci spokojeni.

ABSTRACT

Keywords:

COVID – 19, children and youth, coronavirus crisis, free time, hobbies

The work deals with the interest in hobby activities in the period before, during and after the Covid-19 pandemic. What interest did students, parents and leaders have in the hobby activities that are offered to primary school pupils and the children's and youth center.

The bachelor thesis has two parts. In the first part, I will analyze and describe the above terms. In the second part, I deal with the analysis and presentation of the collected data using the questionnaire method, which is focused on the participation of first-grade students in activities of interest. It leads to obtaining information about the most popular interest group and other important data from this flow in connection with the Covid-19 pandemic. The quality of the interest activities offered does not only depend on what and how many types of interest groups the school and DDM offer, but above all on the quality of the people who they work. If they do their work with love, they and the pupils are satisfied.